

مجموعه تنقیحی

اجرای احکام مدنی

(چاپ دوم - ویرایش اول)

مشمول بر:

قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۳ مجلس شورای اسلامی؛
قانون راجع به منع توقیف اموال منقول و غیرمنقول متعلق به شهرداری‌ها مصوب ۱۳۶۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
قانون نحوه پرداخت محکوم‌به دولت و عدم تأمین و توقیف اموال دولتی مصوب ۱۳۶۵؛
قانون نحوه وصول مطالبات بانک‌ها مصوب ۱۳۶۸؛
آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها؛
آرای وحدت‌رویه دیوان عالی کشور؛
بخشنامه‌های رییس قوه قضاییه؛
نظرات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه؛
زیرنویس‌های توضیحی و تنقیحی؛
و ....

معاونت حقوقی ریاست جمهوری

معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات

مهرماه ۱۴۰۱

شناسنامه کتاب

عنوان کتاب: مجموعه تنقیمی اجرای احکام مدنی

ناشر: معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی

ریاست جمهوری

لیتوگرافی و چاپ: اداره چاپ و انتشار

چاپ اول: آبان ماه ۱۳۹۷

چاپ دوم (ویرایش اول): مهر ماه ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۱۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۲-۷۸۴۶-۳۲-۴

محرران	
تدوین و تنقیح	رضا هانی گیاشی - مهدی لیک نژاد
آماده سازی	آریتا فورشییدی
لیتوگرافی و چاپ	علی ابراهیمی دهشیری - مسن نعمتی - سعید بنایی
زیر نظر	مهدی مهدی زاده - سید رحمان سلامت

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر برای معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری محفوظ است.

فیپا

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

عنوان قرارداد: ایران، قوانین و امکام

Iran. Laws. etc

عنوان و نام پدیدآور: مجموعه تنقیمی اجرای امکام مدنی: مشتمل بر قانون اجرای امکام مدنی مصوب ۱۳۵۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی...؛ تهیه و تنظیم: امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات؛ تدوین و تنقیح: رضا فانی گیاشی؛ زیرنظر: مهدی مهدی زاده، سید رحمان سلامت

مشخصات نشر: تهران: ریاست جمهوری، معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات، اداره چاپ و انتشار، ۱۴۰۱.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۴۶-۳۲-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: اجرای امکام - ایران

موضوع: Executions Law - Iran

موضوع: قانون مدنی - ایران

موضوع: Civil Law - Iran

شناسه افزوده: ایران. ریاست جمهوری. معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات. اداره چاپ و انتشار

شناسه افزوده: ایران. ریاست جمهوری. معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات.

رده بندی کنگره: KMH ۲۷۹۵

رده بندی دیویی: ۳۴۷/۵۵۰۷۷

شماره کتابشناسی ملی: ۸۹۱۴۲۴۹

اداره چاپ و انتشار معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات

نشانی: تهران- خیابان ولیعصر (عج) - قبل از چهار راه جمهوری اسلامی شماره ۱۱۵۸

کدپستی: ۱۳۱۶۷۶۷۴۵۱ **دورنگار:** ۰۷۰۷۶۴۹۲۷ - ۹۸۲۱ +

تلفن: ۰۸۰۷۶۴۹۲۷ - ۹۸۲۱ + **پست الکترونیک:** law@iripo.ir

پایگاه اینترنتی: www.dotic.ir

پیشگفتار

یکی از مراحل مهم فرایند دادرسی، مرحله پایانی آن یعنی «اجرای حکم» است. این مرحله که پس از صدور حکم و قطعیت آن با درخواست محکوم‌له شروع می‌شود، دارای اصول، تشریفات و نظام حقوقی مختص به خود می‌باشد و اجرای دقیق و سریع آن، ضامن اعتبار دستگاه قضایی و تحقق عدالت است. صدور رأی و اخذ حکم مبنی بر شناسایی و به رسمیت شناختن حق مورد ادعا، به تنهایی مطلوب طرفین دعوا نیست؛ بلکه عدالت اقتضاء می‌کند حکم صادره پس از قطعیت بلافاصله به اجرا درآید و متوقف نشود تا محکوم‌له بر حق خویش تسلط یابد و نتیجه نظم‌خواهی خود را لمس نماید.

حق اجرای مؤثر آرای قضایی در میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی به عنوان یکی از اجزای اصلی دادرسی منصفانه به رسمیت شناخته شده و براساس «قانون اجازه الحاق دولت ایران به میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی مصوب ۱۳۵۴/۲/۱۷» کشور ایران در کنار سایر کشورهای عضو کنوانسیون، متعهد گردیده در ترویج و رعایت حقوق شناخته‌شده به موجب این میثاق، اهتمام نماید و مکلف به اتخاذ تدابیر تقنینی شده است.

بی‌تردید، در نظام قانون‌گذاری ایران، قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶/۸/۱ مهمترین قانون در زمینه اجرای احکام مدنی است که به تفصیل آیین اجرای آرای دادگاه‌ها (غیر از مواردی نظیر اجرای احکام مرتبط با سازمان‌های دولتی، شهرداری‌ها یا بانک‌ها که دارای قوانین خاص می‌باشند) را به نظم حقوقی در آورده است.

از دیگر قوانین مهم در زمینه اجرای احکام، قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی است که نسبت به قانون اجرای احکام مدنی، دایره موضوعی محدودتری دارد و صرفاً مربوط به محکومیت‌های مالی است. نخستین قانون در این خصوص، با عنوان «قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی» مشتمل بر شش ماده و پنج تبصره در تاریخ یازدهم تیرماه ۱۳۵۱ شمسی به تصویب مجلس شورای ملی رسید؛ مقررات این قانون در مورد کلیه دیون و محکومیت‌های مالی جزایی و حقوقی قابل اعمال بود. دومین قانون در این زمینه در تاریخ ۱۳۷۷/۸/۱۰ با عنوان «قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی» به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. بر اساس ماده ۷ این قانون، کلیه قوانین و مقررات مغایر از جمله قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۵۱ و قانون منع توقیف اشخاص در قبال تخلف از انجام تعهدات و الزامات مالی مصوب ۱۳۵۲ لغو گردید. آخرین قانون در این موضوع، با عنوان «قانون نحوه اجرای

محکومیت‌های مالی» در تاریخ ۱۳۹۳/۷/۱۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. در فرایند تأیید این قانون و در پی عدم تأمین نظر شورای نگهبان توسط مجلس شورای اسلامی در خصوص ماده ۳ آن، مصوبه مجلس به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال گردید و در تاریخ ۱۳۹۴/۳/۲۳ پس از اصلاح عبارت «ده روز»، به «سی روز» در ماده ۳، مورد تأیید مجمع قرار گرفت. با ماده (۲۹) قانون اخیرالتصویب، قانون مصوب ۱۳۷۷ نسخ صریح گردید ضمن آنکه پیش از آن، ماده (۱) قانون سال ۱۳۷۷ (ناظر بر محکومیت به پرداخت جزای نقدی) با ماده (۵۷۰) قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ (لازم‌الاجرا از تاریخ ۱۳۹۲/۱۲/۴) صریحاً نسخ و ماده (۵۲۹) قانون اخیر جایگزین آن شده بود.

در حال حاضر، قانون مصوب ۱۳۹۳ به عنوان قانون معتبر در خصوص نحوه اجرای محکومیت‌های مالی قابل اجراست. بر اساس ماده (۲۲) این قانون، کلیه محکومیت‌های مالی از جمله دیه، ضرر و زیان ناشی از جرم، رد مال و امثال آنها جز محکومیت به پرداخت جزای نقدی، مشمول این قانون خواهند بود.

نکته قابل توجه در قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۳ به موضوع «مستثنیات دین» مربوط می‌شود. این قانون علاوه بر نسخ صریح ماده (۵۲۴) قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹/۱/۲۱، مستثنیات دین را «صرفاً» شامل موارد مذکور در ماده ۲۴ دانسته و بر این اساس، قسمت‌هایی از قانون اجرای احکام مدنی با احکام موضوع ماده ۲۴ نسخ ضمنی گردیده که مراتب در زیرنویس‌های مواد مربوط در همین مجموعه، درج شده است.

معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات ریاست جمهوری در راستای انجام مأموریت‌های خود در زمینه تهیه و انتشار مجموعه‌های قوانین و مقررات موضوعی منقح، با استفاده از کد (۷۰۲- آیین دادرسی مدنی) که یکی از کدهای ۹۳ گانه مورد استفاده می‌باشد، تاکنون آثار متعددی منتشر کرده است. اثر حاضر به عنوان یکی از موضوعات زیرشاخه آیین دادرسی مدنی است که به دلیل اهمیت زیاد آن و درخواست مخاطبان محترم، مستقلاً مورد اقدام قرار گرفته است.

مجموعه حاضر ضمن به‌هنگام بودن تا شهریور ماه ۱۴۰۱ دارای ویژگی‌های دیگری نیز می‌باشد که اهم آن بدین شرح است:

اول - تا اندازه‌ای که به ویژگی مختصر بودن مجموعه حاضر مربوط می‌شود، **مهمترین** قوانین و مقررات مرتبط با اجرای احکام مدنی با اعمال آخرین تغییرات در این مجموعه درج شده است.^(۱)

دوم - از آنجا که یکی از انواع تفسیر قانون، تفسیر قضایی است که نوع لازم‌الاتباع آن توسط هیأت عمومی دیوان عالی کشور و هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در قالب رأی وحدت رویه صادر می‌شود، سعی شده است تمامی آرای مرتبط با موضوع مجموعه، در پاورقی مواد مربوط درج گردد.

سوم - به منظور پرهیز از افزایش غیرضروری حجم مجموعه، تلاش شده غالباً از علایم اختصاری برای معرفی قوانین و مقررات مختلف استفاده شود. به همین منظور جدولی در ابتدای مجموعه درج شده است.

چهارم - فهرست‌های متعدد کاربردی برای دسترسی سریع و دقیق به مطالب موردنظر در مجموعه درج شده است. با کمک این فهرست‌ها می‌توان از طریق شماره صفحه مجموعه، به مطلب و نکته مورد نظر «ماده، رأی و یا...» دسترسی یافت.

پنجم - نظرات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه مرتبط با موضوع، جهت بهره‌گیری حداکثری مخاطبان، در مجموعه درج شده است. لازم به ذکر است برای حفظ یکپارچگی مواد و سهولت مطالعه، تمامی نظرات مشورتی در خصوص قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی، به جای درج در زیرنویس به تشکیک مواد در انتهای مجموعه درج شده است.

برای اینکه وظیفه روشنگری در تهیه این مجموعه و مجموعه‌های دیگر تا حدّ توان به‌صورت کامل اجرا گردد، در مواردی که بیان نظر توضیحی یا تنقیحی معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات ریاست جمهوری در خصوص قانون و یا مقرره خاصی ضرورت داشته، نظر مذکور با درج نشان و علامت اختصاری معاونت (☞) درج شده است.

امید است خوانندگان محترم با آرایه نظرات، راهنمایی‌ها و پیشنهادهای خویش، ما را در ارتقای کیفی مجموعه‌های بعدی راهنما و یاور باشند. (۱)

محمد دهقان

معاون حقوقی رییس جمهور

علاوه بر سایت اینترنتی دولت برای دستگاه‌های اجرایی، از طریق نشانی ذیل قابل دسترسی رایگان برای عموم مردم و علاقه‌مندان می‌باشد مراجعه شود: www.qavnin.ir

۱ - نظرات، انتقادات و پیشنهادهای خود را به نشانی: تهران - خیابان پاس‌تور - نهاد ریاست جمهوری - معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری یا پست الکترونیک law@iripo.ir ارسال فرمایید. در ضمن دورنگار ۰۲۱-۶۴۴۵۵۵۷۵ و تلفن ۰۲۱-۶۴۴۵۵۵۱۱ نیز آماده دریافت و استماع نظرات علاقه‌مندان و صاحب‌نظران می‌باشد.